

1. ariketa

Ondoren testu bat daukazu. Irakurri eta erantzun galderei.

Aukeratu erantzuna. Bakarra da zuzena.

EMAKUMEEK ERE SORTUA

Historiak bigarren mailan utzi baditu ere, emakumeek zer esana izan dute Bilboren garapenean. Askok uste dute emakumea industrializazio-garaian hasi zela lanean etxetik kanpo, baina XIV. mendetik ari da horretan. *Zenbat Gara* elkarteak Bilbotik ibilaldia egin du emakume horiek ezagutarazteko. *Emakumeak Bilboko historian* izeneko ibilaldi gidatua eskaini dute elkartekoek, Bilbo eraikitze garaian emakumeek egin duten ekarpena erakusteko. Izan ere, 1300. urtetik emakumeek hirian lan egin dutela azpimarratu dute, eta ez hori bakarrik, orduetik egin diren zenbait lan oraindik ere emakumeek egiten dituztela. Bilbok mendeetan izan duen garapena ulertzeko, ibilaldian zazpi geldione egin dituzte, denak hainbat garai eta testuingururi lotuta. Horietako geldione batzuk aipatuko ditugu.

San Anton eliza. Bilboren historia modu ofizialean 1300. urtean hasi zen, Diego Lopez Harokoak hiri-gutuna eskuratu zuenean. Bizkaiko jauna zela lortu zuen Bilbok izendapen hori, baina Diego baino lehen, Maria Diaz Harokoa izan zen Bizkaiko andere. 1288an Mariaren aita hil, eta ondorengoa bera izan zen. Baina ezin izan zuen kargu hori bete, senarra zuen Joanes Tarifakoa kartzelan zegoelako. Horiek horrela, Diego Lopez Harokoak unea aprobeixatu eta jaurerriaren jabe egin zen. Bizkaiko jauna 1309. urtean hil zen, eta kargua berriz ere Maria Diaz Harokoak hartu zuen. Handik urtebetera, bigarren hiri-gutuna lortu zuen, eta Bilbo berriro fundatu zuen. Hala ere, Diaz Harokoak ezin izan zion jaurerriaren aginteari luzaroan eutsi, senarra hiltzearekin batera Joanes semeari utzi ziolako kargua. Baina hura ere denbora-tarte motzean hil, eta Diaz Harokoak hirugarrenez Bizkaiko andere izendatu zuten. Azkeneko, 64 urte zituela utzi zuen kargua, 1334. urtean.

Atxuri. Hiri berria sortzen ari zen pixkanaka, eta prozesu horretan, ospitale bat beharrezkotzat jo zen. Bilboko harresietatik kanpo eraiki zuten lehenengoa, XIV. mendean. Garai hartan, ordea, ospitaleak ez zuen gaur eguneko funtzioa bakarrik betetzen. Batetik, behartsuen zahar--etxe tankerako bat zen, eta bestetik, gaixoak sendatzeko lekua ere bazen. Horrez gain, portura iristen ziren arrantzaleek eta Donejakue bidea egiten zuten erromesek indarrak berreskuratzeko erabiltzen zuten. Eta ospitale

horretan emakumeen lana ezinbestekoa izan zen. Gaixozainak ziren, eta horretarako Udalak ematen zien lizentzia. Oro har, langile horiek mojak izaten ziren, eta ospitalearen ondoan zegoen eraikin batean bizi ohi ziren. Baina beren lanbidea ez zen ospitalera bakarrik mugatzen. Batetik, etxez etxe emagin ere lan egiten zuten, eta bestetik, inude-ardura ere hartzen zuten, hau da, beste emakume baten haurrak zaintzen eta hazten zituzten. Orduan, haur asko abandonatzen zituzten, eta horien zaintza Udalak hartzen zuen. Eta horien ardura nork hartzen zuen? Inudeek. Alde horretatik, beraz, lan handia egiten zuten.

Mesedeetako zubia. Moja horiek independentzia ekonomikoa zuten, eta hori gizartearentzat deserosoa zen. Hori dela eta, moja guztiak Mesedeetako Komentura eramane zituzten XVI. mendean. Denborarekin, ordea, lehen goi-mailako maistra-ikasketak jarri zituzten eraikin horretan. Ondoren, 1893an gizonezkoentzat zabaldu zuten, baina horiek interes gutxi erakutsi zuten ofizio horretarako, eta 1902tik emakumeentzako goi-mailako eskola izan zen.

Erriberako zubia. Merkataritzan ere emakumeek ezinbesteko garrantzia izan zuten Bilbon. Nekazariak edo sardina-saltzaileak feminizatutako lanbideak izan ziren. Ibaiertzean aritzen ziren lanean, gaur eguneko Erriberako merkatuaren inguruan. Esaterako, 1510ean, sardina-saltzaileek arazo batzuk izan zituzten zamanak egiten zituzten gizonekin, lekuz aldatu behar zutela esaten baitzieten. Taldean borrokatu ziren, eta salmenta-postu bat edukitzea lortu zuten. Ibaiertzean, bestetik, zamanak ere egiten zituzten emakumeek, minerala garraiatuz. Buru gainean eramaten zuten burdina eta kronikek diotenez, bi gizonen laguntzarekin jarri behar izaten zieten karga buruan. Emakume horiek ere era kolektiboan borrokatu ziren 1927. urtean, lan-baldintzak hobetzeko. Baina ez ziren zamalariak lan-indarrarekin jarduten zuten bakarrik. Zirgariak ere emakumeak ziren, gehienetan. Buruan korda bat jarri, eta itsadarraren bi aldeetatik gondolak tiraka eramaten zituzten itsasadarrean gora.

MUÑAGORRI GARMENDIA, Lander. Berria,

2013ko martxoaren 12a. Egokitua

1. ariketa. Aukeratu erantzuna

1. Zer helburu du *Zenbat Gara* elkarteak?

- a) Bilboko hiria ezagutarazteko ibilbide gidatua egitea.
- b) Bilboko historian emakumeek egindako lana ezagutzera ematea.
- c) Elkarteko emakumeek Bilbori egindako ekarpena jakinaraztea.

2. Zer dakigu geldiuoneez?

- a) Bilboren historian zenbait geldiuone egin zirela.
- b) Geldiuone bakoitza Bilboren sasoi eta egoera bati buruzkoa dela.
- c) Geldiuone bakoitza mende desberdin bati lotuta dagoela.

3. Nor izan zen Maria Diaz Harokoa?

- a) Aita hil zitzaionean jaurerriaren jabe egin zena.
- b) Bilboko lehenengo hiri-gutuna lortu zuena.
- c) Bizkaiko andere izan zen hirutan.

4. Zertarako erabiltzen zen XIV. mendean ospitalea?

- a) Soilik arrantzale eta erromes gaixoak sendatzeko erabili zen.
- b) Zahar-etxea eta indarberritzeko lekua ere izan zen, besteak beste.
- c) Gaur egun duen bezalako egitekoa zuen orduan ere.

5. Zer lan egiten zuten mojek?

- a) Gaixoen zaintzan aritzeaz gain, emagin eta inude ere baziren.
- b) Gaixozainak eta emaginak ziren ospitalean.
- c) Udalak ospitaleko ume gaixoak zaintzeko hartzen zituen.

6. Zergatik da garrantzitsua Mesedeetako Komentua?

- a) Bertan mojek ekonomia aldetik lehenengoz independenteak izatea lortu zutelako.
- b) Bertan gizonezkoek ere irakasle-ikasketez interesa agertzea lortu zutelako.
- c) Bertan lehenengo irakasle-eskola sortu zutelako.

7. Zer lortu zuten emakumeek?

- a) Merkataritzan aritzea zenbait lanetan.
- b) Erriberako merkatuan gizonen ordeztaltzen aritzea.
- c) Merkatuan gizonak bezala aritzea zamalanetan ere.

8. Zer beste lan batzuetan aritu ziren emakumeak?

- a) Indarra behar zen lanetan: burdina eta gondolak garraiatzen.
- b) Indar gutxi behar zen lanetan, beste batzuetan lan-baldintzak txarrak zirelako.
- c) Zamalari-lanetan izan ezik, lan-indarra behar zen guztietan.